

לורד משל אוף ארלזורוב

אילו היה ירוחם משל אנגלי, היה מתפטר עתה ברוב כבוד. המלכה אליזבת היתה מעניקה לו תואר אצולה לימירחיו, והוא היה בוחר לעצמו תואר מתאים. למשל: לורד משל אוף ארלזורוב. מפעם לפעם היה נוסע ללונדון ומשתתף בשיבה של בית הלורדים, כשעומד לדיון נושא הקרוב לליבו. בדיון על המשבר ביחסי העבודה כבריטניה, למשל, היו הכל מקשיבים לו בעניין, בהניחם כי על נושא זה יש לו משהו לומר. אחרי הכל, ניסיון של יותר מ-40 שנים באיגוד המיקצועי "אינו הולך כרגל". כך היה משל חי את חייו בהרגשה שאין הוא כלי-אין הפחית. המלכה היתה ממנה אותו מדי פעם חבר בוועדת חקירה מלכותית כלשהי (מצב הפועלים במיכרות בוולס התחנהה). לעיתים היה נאום שלו בכיתת הלורדים זוכה בסקור של כמה שורות בטיימס. פעם נחצי שנה היה כותב מיכתב למערכת. כשאר הזמן היה כותב ספרים וכתבות, מגיל שושנים בביתו הכפרי או אוסף מסיכות פולחניות מוזמבאבוה.

להברה הישראלית אין חוכמת-חיים כזאת.

כאשר איש ציבור עתיר-שילטון יורד מן הבימה, זהו מעבר חד מאגרא רמא לכירא עמיקתא. יום לפני כן הוא בעל שררה, ועל פיו יישק דבר. עיתונאים מראיינים אותו, המצלמות מקיפות אותו. יום אחרי כן הוא אפס, לא-כבוד. רחוק מן הלב ומן העין, גלמוד ושכח. הייפלא שאיש כזה נרבק אל קרנות-המיינב בשארית כוחותיו, שהוא מוכן להיפגע ולהתבזות למען חודש אחד נוסף של ישיבה בכס השררה? במצב דומה עומדים חברי-כנסת ותיקים, שרים, בעלי-שילטון בכל השטחים. אחרי הפרישה אין כלום.

משל

הם לוחמים על חייהם ממש. כי הפרישה, המלווה בהרגשה של צניחה אל תחתית הנשייה, יכולה לקצר את החיים. יתכן שהמצב שונה במיקצת לגבי חברי-קביצוים. יצחק נבארהון פרש וחזר לקיבוצו, ושם הוא איש מכובד, בעל בעמו. הוא חש שהוא שייך לחברה, שהוא רצוי, שמקשיבים לרבריו. ומכיוון שיש לו גם אישיות תוקפנית והכשרון לעורר שערוריות פוליטיות, אין הוא נשכח. אך מה יעשה עסקן מן המניין, שאין לו תחביב, שמעולם לא התענין ברבר אלא בענייני-שילטון? לאן יפרוש? מה יעשה? איך יבלה שנים ארוכות, כן תרבינה, של אפס-מעשה? היה זה אחר הנימוקים שהמריצו אותו לפני 18 שנים, בהיותו חבר-הכנסת הצעיר ביותר, להגיש הצעת-חוק להקמת מועצת ותיקים, מעין בית-לורדים. ראיתי מעלות רבות במוסד כזה, כגון היכולת לעכב הקיקת-חוקים חפוזו ולשמש בלם ליוזמת-היתר של חברי-כנסת תאכזיפירסומת. אך המעלה החשובה ביותר היתה, בעיניי, ריכוך הנפילה של בעלי-השררה, קורבנות הביולוגיה. המצב הקיים אינו אנושי. הוא בוודאי פחות אנושי מאשר מינהג האסקימוסים, המפקירים את זיקניהם בלב מידבר-הקרח, כדי שדובי-הקרח יטרפו ויגאלו אותם מסיבלם.

ברור כי הגברת נושט לא קראה שום חומר ממש על הפרשה, ופשוט אין לה מושג כמה דברים אמורים. היא קראה את החומר בעיתונים היומיים, ועל סמך זה היא קובעת את עמדותיה. וממרומי אולימפוס זה של בורות, היא מחלקת, כדרכה, ציונים. להעולם הזה היא מחלקת ציון נמוך מאוד. העולם הזה, לדבריה, "התפלש" בפרשת-לוינסון. זה מוזר.

אורי אבנרי

יוני אישי

מכיוון שכל מילה שהתפרסמה אצלנו הועתקה מיד עלי-ידי הארץ, וכמעט תמיד כלי ציון המקור — האם לא היה נאה יותר לגברת נושט להטיח האשמה זו בפני העיתון המשלם את מחשבותיה? או שמה חשש גם הפעם — כמו תמיד — לנשור את היר המאכילה אותה?

אבנרי מצוין שילונסון היה אדם שלרשותו עמדו אמצעים כלתי-מוגבלים, ומתברר שזו אינה הפעם הראשונה שהאיני פורמציה שלו אינה מדויקת, וכנראה שלא היו בידו קרנות, והנהלת בנק הפועלים מצידה גם עיכבה את תשלום הפנסיה שלו.

מעניין. האינפורמציה שלנו אינה מדויקת, "כנראה" — כך קובעת מבקרת-הטלוויזיה. על סמך מה? האם יש לה שמץ של ידיעה על עסקיו של לוינסון ז"ל בארץ ובהו"ל? על שותפיו? על החברות שהוא עמד בראשן? הרי דרוש הריאורסט של חוצפה כדי לכתוב מילים אלה, למחרת טרגדיה כזאת, בלי שמץ של שמץ של מידע, כנגד אנשים שהקדישו חודשים לחקירה.

באותו ביטחון עצמי קובעת הגברת נושט ש"אבנרי הרי ידע ללא ספק את כוונותיהם ומטרותם של המדלפים, ושימש כרצון נשק בידיהם." טיעון מעניין. אם לקחת דוגמה משטה-עיסוקה הרגיל: נניח שהבלש בולמן מקבל מירע מכנופיה א' המעוניינת בחיסול הגברת ב' — אם ידחה את המירע, שמה "ישמש נשק" בידי המודיעים? האם תפקידו של בולמן אינו לחשוף את האמת, ולהיעזר לשם כך בכל מידע המגיע אליו — מפלוני על אלמוני ומאלמוני על פלוני?

בושט

מן הראוי הגנת התרבותית לזכור שפרשה זו אינה עוסקת במחזיקי-שם או בפרק של הדרדסים. כאן מדובר על מיליונים מכספי הציבור, על מוסדות שהוקמו כדי לשרת את ציבור העובדים, על עניינים הנוגעים ליסודות החברה הישראלית. תפקידו של עיתון לוחם הוא לפקח על המתרחש בשטח זה, לחשוף פגמים ולמנוע את טישטושם. זהו תפקידו, וכך פעלנו. איש לא האשים אותנו אף בפרסום מילה אחת של אי-אמת בפרשה זו. גם לא לוינסון.

לאותו כינוס הומונו גם שני צעירים ערביים. הם הראו לי מיסך רישמי. נאמר בו כי בנמלה-התעופה נפתחו מיוודותיהם, וכל המיסמכים שהיו בהם הוחרמו. בין השאר: פינקסי-הטלפונים האישיים שלהם, חוברות מודפסות וגם ההזמנות לאותו כינוס. אלמלא המתינו להם בנמלה-התעופה באירופה, הם היו אבודים. לפני כן, בדרך לנמלה-התעופה, שמתי לב לתופעה המחמצה את ליבי בכל פעם. בשער הנמל עומד איש מישמר-הגבול, המורה בתנועת-יד עייפה לכל הנוסעים, בעלי החוות האשכנזיות, להמשיך בדרך. כל מכונית ערבית נעצרת שם, נוסעיה נדרשים לצאת, ולעיני הנוסעים במכוניות החולפות על-פניהם נערך חיפוש מדוקדק על גופם, בחבילותיהם ובמכוניתם. בשובי מחו"ל אני שמח תמיד לחזור ארצה. אך המראה הראשון הוא של אנשי-הביטחון ונשות-הביטחון הממתינות לרגלי הכבש, כל אדם בעל חוות ערבית מוצא מבין קבוצת הנוסעים ומובל במכונית מיסותרית לאי-שם, שם נערכים לו חיפוש וחקירה. לפעמים ניתן לאיש לגשת למסוף-המיוודות ולאסוף את חפציו — ורק אז הוא נדרש, לעיני כל, להילוות לאי-ביטחון. לא נולדתי אתמול. אני יודע שיש בעיות-ביטחון. אני גם יודע כי יש סכירות הרבה יותר גדולה לכך שתימצא צצה במיוודותו של ערבי מאשר במיוודותו של יהודי. זה ברור, אך אני יודע שאפשר לפתור בעיות-ביטחון כך וגם אחרת. אפשר לערוך חיפוש שווה אצל כולם, יהודים וערבים. אפשר לערוך חיפושים במקום מתאים, בפרטיות. אפשר גם לעשות את הכל באריכות, תוך גילוי יחס הוגן כלפי אורה חף-משפט, ואולי אף למסור לו מראש התנצלות בכתב על אי-הנעימות הכרוכה בכך, תוך הסבר הצורך בדבר.

המצב הנוכחי הוא בלתי-נאה. קורם כל, מפני שלא נעים לחיות במדינה המפלה בין בני-אדם על פי צבע-עורם, צורת-השם שלהם, ושאר סימנים שעל-פיהם מבדילים המומחים גם מרחוק בין ערבי מטייבה ובין יהודי מכפר-סבא. ושנית: מפני שזוהי טיפשות מחרידה. שום יצור חי אינו יכול לסבול עלבון. גם חתול יכול להעלב ולהגיב בועם. כנ"אדם המושפל ברכים זומם נקמה. שום אדם נורמלי אינו יכול לאהוב מדינה, או אף להשלים עימה, אם זו מעליבה אותו. ואם כעבור יום יודמן לביתו שלח של אירגון-מחרת, אוונו תהיה כרוייה. בקיצור: אם מעוניינים שילטונות-הביטחון להפוך ל-15% מאזרחי המדינה לאויביה בנפש, הם בהחלט בדרך הנכונה.

דוישיח בתנאי מצור

ידידי הלל שנקר, מעורכי הירחון ניו-אוטלוק, פירסם בנייר-דורק ספר מעניין על הסיכסוך הישראלי-ערבי. הוא נקרא אחרי לבנון. אך השם האקטואלי מטעה במיקצת. זהו אוסף של חומר שנכתב על תולדות הסיכסוך מאז שקם ניו-אוטלוק. כתב-עת בשפה האנגלית המופיע בתל-אביב מאז 1957, והמוקדש לבעיות הסיכסוך.

זהו אוסף מרשים מאוד. מובאים בו דברים של הוגי-דיעות פלסטיניים, כמו ואליד האלידי והישאם שראבי, היכולים להתחרות עם כל מלומד ישראלי. בולטים דבריו של עיצאם סרטאווי, המצלצים כיום כתורות-חוצצה של הגיון צרף, מצוטטים אישים בינלאומיים, החל בפייר מנדס-פראנס וכלה בכוטרוס כוטרוס-ע'אלי. בצד הישראלי מופיע מיגוון רחב של אישים, החל באבא אבן ונחום גולדמן וכלה במתי פלד. נוסף על כך אוסף חשוב של מיסמכים פלסטיניים, ישראליים ובינלאומיים. בסך הכל, קובץ מאלף ביותר.

בעל-הקובץ הואיל כטובו להכניס לקובץ זה גם שלוש כתבות שלי: ההספר שלי על סעיר המאמי ז"ל, כתבה שבה ניתחתי את הגישה הפלסטינית כלפי האמנה הפלסטינית, והתמליל של שיחתי עם יאסר ערפאת בניירות. בין כלי-כר הרבה דברים חכמים ונבונים. של כלי-כר הרבה הוגי-דיעות חיים ומתים, היית מסתפק בעצם ציון העובדה שנמצאתי של רשיחה זה. אומץ-הלב המרני של שני המשתתפים ראויים לציון, בהתחשב בעומק האיבה שרכים מבני-עמיהם רחוקים לצד השני. הקשר הנפשי והכבוד ההרדי שכרכיהם הם הוכחה לאפשרות של דיוקים בעתיד.

אך אבנרי והיונים לא יכלו להפסיק את ההפצצות ולהסיר את המצור, וערפאת לא היה יכול לפזר את ענני רבי-המשמעות האופפת את עמרת אש"ף כלפי ישראל. יש הרבה מן החיוב בראיון. אבנרי מדגיש את אמונתו שדרושה מדינה פלסטינית לצד ישראל. ערפאת מבטא את הכרת-התודה שלו למפגינים הישראליים נגד המילחמה ומוכיח את איתות-השלום הרבים ששלח אש"ף לעבר ישראל. אך אחרי הכל, ראיון זה, כמו הדרישה הרחב יותר בספר זה, אינו מגיע לידי מסקנה, ובשטח שולטים כוחות חוקים וודוניים יותר.

הגברת מן האולימפוס

על חיים ברלב נאמר בשעתו שכאשר כיהן כרמטכ"ל, קשר יחסים מיוחדים עם הנהג שלו, שהיה בחור פשוט. לפני כל מיבצע חשוב היה מתייעץ עימו. כאשר הוכיחוהו על כך האלופים ואלופי-המישנה, הסבירו: "כשאני שומע אותו, אני יודע מה חושב האוייב".

היה בושט ממלאה אצלי תפקיד שונה. כל עוד ריעותיה והערכותיה נוגדות לחלוטין את שלי, אני רגוע. כאשר קורה, פעם ביובל, שאנחנו מבטאים ריעות דומות, אני מפשפש במעשי ובורק היכן טעיתי.

הפילוסוף הגל דיבר על "הערמומיות של התבונה". הגברת בושט מייצגת, בעיניי המוחזרות, תופעה שהייתי קורא לה "החוצפה של חוסר-התבונה". יש לה ריעות נחרצות על כל דבר, ובכך אין כל רע. הצרה היא שלדיעות הנחרצות האלה אין תימוכין של הגיון ו/או מידע. וכאשר אין מיטען מיותר כזה, אפשר להמריא לחקיקם של ביטחון עצמי.

יש מין חצי-אינטלקטואליות וחצי-השכלה המתמוגות יפה עם ביטחון כזה. מי שמצטיין בכך, מגיע לרוב לפוליטיקה. אבל בהעדר היכולת לעמוד מול קהל ולהשמיע קול עמוק אמיתות נדרשות, התחליף המתאים הוא טור ביקורתי בעיתון.